
Hvor mye skal barna på Gaza tåle?

INVITERT KOMMENTAR

KETIL STØRDAL

ketil.stordal@gmail.com

Ketil Størdal er spesialist i barnesykdommer, overlege ved Oslo universitetssykehus og professor ved Universitetet i Oslo. Han har jobbet ved feltsykehuset i Rafah på oppdrag for Norges Røde Kors.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Som ofre i de voksnes konflikt mister barn og unge i Gaza kroppsdel, familie, liv – og framtid.

Gaza har en ung befolkning. Nær 900 000 av 2,1 millioner (42 %) innbyggere er under 15 år (1). Internasjonale konvensjoner skal beskytte sivilbefolkningen fra unødig lidelse under krig, og barn har en særskilt rett til beskyttelse gjennom barnekonvensjonen. Ifølge de palestinske helsemyndighetene er omkring 16 000 av de drepte i krigshandlingene barn. Hver dag siden oktober 2023 har 27 barn mistet livet (2). Forskere fra London School of Hygiene & Tropical Medicine anslo at tallene på drepte fram til midtveis i 2024 var underestimert med 41 %, blant annet fordi mange fortsatt ligger under ruinene og ikke er identifisert (3). Hvor mange som er døde på grunn av mangel på helsehjelp og mat, er ukjent. Pålitelige data er ikke mulig å få fram mens krigen pågår (4).

«Hver dag siden oktober 2023 har 27 barn mistet livet»

De siste månedene har Gazas innbyggere fått dekket 67 % av basalbehovet for kalorier, ifølge FNs matvareprogram (5). Alle får for lite mat, men for barn er matmangelen ekstra kritisk: UNICEF varslet 12. mai at 71 000 barn vil bli akutt underernærte og 14 000 alvorlig underernærte dersom grensene ikke åpnes for matforsyninger (6). Når matressursene er svært begrensede, er små barn de som i minst grad er i stand til å kreve sin del, særlig dersom de mangler gode omsorgspersoner. Barn med kroniske sykdommer er spesielt utsatt. Dette skjer samtidig som mat nok til hele Gazas befolkning i to måneder står fast ved grenseovergangene (6).

«Alle får for lite mat, men for barn er matmangelen ekstra kritisk»

Når befolkningen er samlet i teltleirer uten rent vann og sanitæranlegg, er det en overhengende fare for utbrudd av smittsomme sykdommer. Luftveisinfeksjoner, mage- og tarminfeksjoner og akutt gulsott (antatt å være hepatitt A) dominerer. Vaksinasjonsdekningen på Gaza var nær 100 % (7). Når over halvparten av primærhelseklinikkene nå er stengt, faller mye av vaksinasjonsprogrammet sammen, selv om enkelte mobile klinikker settes opp (8).

I august 2024 ble det første tilfellet av polio på 25 år påvist hos et spedbarn. Sammen med palestinske helsemyndigheter satte UNICEF i gang en vaksinasjonskampanje i september 2024. Den siste av tre doser med oral poliovaksine kom fram til over 600 000 barn i løpet av en femdagers kampanje under våpenhvilen i februar (9). Nå er frykten stor for at meslinger, som er den mest smittsomme sykdommen vi kjenner til, kan spre seg. Kombinert med matmangel vil et utbrudd av meslinger være fatalt (10).

«Verdens helseorganisasjon rapporterer om 720 angrep på helseinstitusjoner og ambulanser siden krigen begynte. Mer enn 1 400 helsearbeidere har blitt drept»

Før krigen hadde Gaza 36 sykehus. Ifølge FN er 16 av disse nå helt stengt (8). I det nordlige Gaza finnes det knapt helsetjenester igjen, men nå flytter krigen sørover. I midten av mai ble European Gaza Hospital i Khan Younis angrepet og måtte evakueres. Det var det eneste sykehuset som fortsatt kunne tilby kreftbehandling. Verdens helseorganisasjon (WHO) rapporterer om 720 angrep på helseinstitusjoner og ambulanser siden krigen begynte (11). Mer enn 1 400 helsearbeidere har blitt drept (8).

Som en midlertidig erstatning for kollapsede helsetjenester, har det blitt etablert sju feltsykehus (8). Feltsykehuset i Rafah drives av Den internasjonale Røde Korskomiteen (ICRC). Norges Røde Kors har en sentral rolle i logistikken, og 34 norske helsearbeidere har så langt bidratt som en del av den internasjonale responsen. Palestinske leger, sykepleiere og jordmødre er ryggraden i den daglige driften av sykehuset, som har 64 senger. Det ligger strategisk plassert nær grensa mot Al-Mawasi, der store deler av Gazas befolkning nå bor i en enorm teltleir. Innleggelsene domineres av krigsskader, som håndteres i tett samarbeid med nærliggende sykehus, i den grad disse fungerer.

Hver dag fødes det i snitt 180 barn på Gaza (11). Etter ett års drift er over 400 barn født på feltsykehuset i Rafah. Mor og barn reiser vanligvis hjem til telt uten strøm og vann noen timer etter fødselen, eller dagen etter dersom mor er forløst med keisersnitt. Barneavdelingen har 8–10 senger, og behandler barn med vanlige medisinske tilstander i tillegg til krigsskadede barn. Klinisk arbeid på sykehuset er krevende når det til tider mangler nødvendig utstyr og essensielle medisiner, som inhalasjonsmedisiner ved akutt astma eller egnete antibiotika.

Med stengte grenser og ødelagte sykehus har Gazas innbyggere nå knapt tilgang på noe mer enn basal medisinsk behandling. WHO rapporterer at 122 000 mennesker er skadet i krigen, mens i overkant av 7 000 er evakuert til andre land (11). Etter at grensene mot Egypt ble stengt i mai 2024, har få kommet seg ut. Over 4 000 barn trenger medisinsk evakuering. Norge har siden desember 2024 tatt imot 18 pasienter (8). Dette er selvsagt viktig for dem som får komme ut, men likevel helt utilstrekkelig for å møte behovet som én eneste dag til med krigshandlinger skaper (12).

Det internasjonale samfunnet har ikke bestått prøven når en humanitær katastrofe utspiller seg på Europas dørstokk. Bare politiske grep som stanser krigen kan være bærekraftige og gi Gazas unge framtid og håp.

REFERENCES

1. Palestinian Central Bureau of Statistics. Population. https://www.pcbs.gov.ps/site/lang__en/881/default.aspx#Population Lest 29.5 2025.
2. OCHA. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. Casualties. Conflict-related direct casualties as reported by the Palestinian Ministry of Health (since the 7th of October 2023). <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiODAxNTYzMDYtMjQ3YS00OTMzLTkxMWQtOTU1NWEwMzE5NTMwIiwidCI6ImY2MTBjMGI3LWJkMjQtNGIzOS04MTBiLTNkYzI4MGFmYjU5MCI> IsImMiOjh9 Lest 29.5.2025.
3. Jamaluddine Z, Abukmail H, Aly S et al. Traumatic injury mortality in the Gaza Strip from Oct 7, 2023, to June 30, 2024: a capture-recapture analysis. *Lancet* 2025; 405: 469–77. [PubMed]
4. Devi S. Child health in Gaza. *Lancet* 2024; 404: 1630–1. [PubMed]
5. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Food pipeline disruption and declining food availability in the Gaza strip. <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/ecc2f085-c738-416e-b4e8-e82f2dd9aaca/content> Lest 29.5.2025.
6. UNICEF. Risk of famine for children across Gaza, new report says. <https://www.unicef.org/press-releases/risk-famine-children-across-gaza-new-report-says> Lest 29.5.2025.
7. UNICEF. Immunization. <https://data.unicef.org/topic/child-health/immunization/> Lest 29.5.2025.
8. OCHA. Reported impact snapshot. <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-21-may-2025> Lest 29.5.2025.
9. WHO. Humanitarian access improves quality of polio vaccination campaign in the Gaza Strip. <https://www.who.int/news/item/28-02-2025-humanitarian-access-improves-quality-of-polio-vaccination-campaign-in-the-gaza-strip> Lest 29.5.2025.
10. Waldman R, Steinglass R, Nieburg P. An urgent case for measles vaccination in Gaza. *Lancet* 2024; 404: 1302. [PubMed]
11. WHO. oPt Emergency Situation Update. https://www.emro.who.int/images/stories/Sitrep_59.pdf?ua=1 Lest 29.5.2025.
12. Moscatelli A, Spiga G, Rosati U et al. Medical evacuation challenges of children from Gaza. *Lancet* 2024; 403: 1540. [PubMed]

Publisert: 12. juni 2025. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.25.0357

